

Jörgen Kocks hus i Malmö

Återutgivning av text från 1868

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Jörgen Kocks hus

i Malmö.

Återutgivning av text från 1868

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-596-2

Copyright © 2020 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa mer om en av de mest imponerande byggnaderna i Malmö: Den stora tegelbyggnaden Jörgen Kocks hus.

Du får läsa om mannen som lät bygga huset på 1500-talet, borgmästaren Jörgen Kock, och några av de mest färgstarka ägarna genom århundradena.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1868 i tidskriften "Nordiska taflor. Pittoreska utsigter från Sverige, Norge och Danmark. Tredje bandet" med rubriken "Jörgen Kocks hus i Malmö".

Texten och illustrationen publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Jörgen Kocks hus i Malmö år 1868

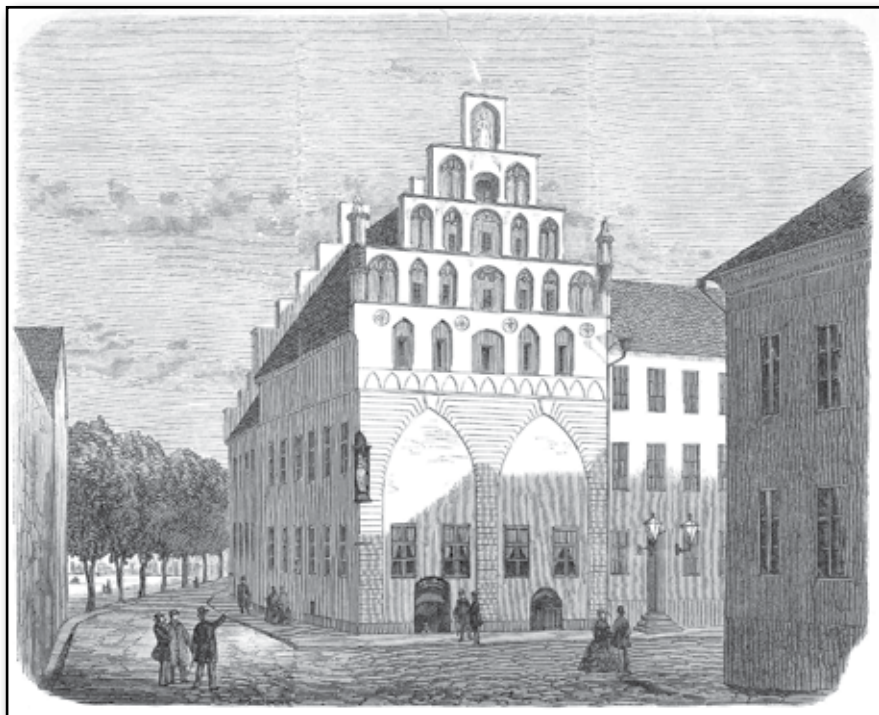
Den här texten publicerades ursprungligen år 1868 i tidsskriften "Nordiska taflor. Pittoreska utsigter från Sverge, Norge och Danmark. Tredje bandet" med rubriken "Jörgen Kocks hus i Malmö". Texten och illustrationen publicerades anonymt.

Bland de kvarlevor af medeltidens byggnadskonst, som finnas i Malmö, intager, näst efter den herrliga kyrkan, detta hus förnämsta rummet. Det utgöres egentligen af tvenne sammanbyggda hus, ett större och ett mindre, hvilka samtidigt, efter all anledning, i början af femtonde århundradet blifvit uppförda. Gården egdes då af det rika Marieklostret i Sorö, och dess historia går långt tillbaka i tiden. År 1392 skänktes den till Lunds domkyrka af en adelig fru, Margareta Strangesdatter, mot vilkor att en mark silfver årligen skulle af gården erläggas till kyrkan. Hennes son, Peter Henriksen till Sjötofta, skänkte den tre år derefter till ofvannämnda kloster i Sorö, hvilket lät uppföra de ännu kvarstående byggnaderna och 1522 sålde gården till den i Nordens historia bekante borgmästaren i Malmö, Jörgen Kock, som under reformationstiden och i den så kallade gref-

vefejden spelade en betydlig roll. Denne märkvärdige man var född i Westfalen och ankom i början af 1500-talet till Malmö, der han först blef myntmästare och sedan borgmästare och riddare. I samråd med stadens tre öfriga borgmästare uppgjorde han en plan att störta Gustaf I, intaga Danmark och från dess thron utestänga Kristian III, fördrifva adeln och biskoparne — allt detta under föregifvande att vilja ur fångelset befria Kristian II. Sedan han förenat sig med Kristopher af Oldenburg, eröfrades Själland, som tvingades att hylla den fångne konungen. Kock blef af Fredrik I benådad och adlad samt bibehöll, ehuru upprorsstiftare, Kristian III:s nåd, hvaraf han sedermera genom verkliga förtjenster om landet gjorde sig värdig. Då han 1556 afled utan att efterlemna några barn, kom gården i händerna på hans hustrus arfvingar; en ibland dessa, Helsingörs borgmästare, Henrik Mogensen Rosenvinge, hade den länge i sin ego. För närvarande tillhör den F. H. Kockum, Malmö's största industriidkare och fabrikant, som har ärft detta hus efter sin morfader Frans Suell, en likaledes på sin tid framstående man, som uti Malmö's annaler skapat sig ett berömdt namn såsom grundläggare af stadens hamnbyggnad.

Detta hus, som vetter åt både Frans Suells- och Vestra gatan, förråder i allt det byggnadsstilens och den högre konstens förfall, som i början af femtonde århundradet grep omkring sig. Den höga gafveln, som vetter åt Öresund, har elfva med rundbågiga utsprång försedda tinnar, och ifrån det öfversta fönstret har man en herrlig utsigt öfver Sundet. Den prydes af många nischer, dels med dels utan fönster, och i alla de rundade fälten äro rosetter i olika former anbragta. Kragstenarne bilda dels ett fint listverk, dels djur- och människohufvuden; likväl äro dessa, äfvensom alla de andra prydnaderna, af kalksten och hafva derföre till en del bortvittrat. I ett hörn af det större huset står,

med Jesusbarnet på armen och foton på nymånen, Jungfru Marias bild i half naturlig storlek, omgifven af en helgongloria. Under begge husen sträcka sig tvenne stora källare, som genom fyrkantiga pelare hafva blifvit afdelade uti nio korshvalf. På tvenne vapensköldar ser man Jörgen Kocks bomärke och hans husfrus vapen med årtalet 1525, vid hvilken tidpunkt Jörgen Kock sannolikt låtit restaurera byggnaderna. På den mindre, åt söder vettande gafveln finnes en till största delen förvittrad afbildning af S:t Görans strid med draken, hvarunder läses "Jesus". Husen äro inredda i öfverensstämmelse med nutidens bruk och påminna häruti icke om medeltiden; men det massiva ektimret, som uppbär det höga taket, är det ursprungliga och synes ännu ganska länge kunna trotsa tidens alltförtärande tand. Att denna gård föröfrigt bibehållit så mycket af sin ursprungliga byggnadsstil som den nu gör, bör tillskrifvas dess soliditet, som vittnar om en skicklig och samvetsgrann byggmästare. Ännu i århundraden kan den kvarstå såsom ett minne af den tid, då Malmö var en af Danmarks betydligaste städer, och dess borgare, med Jörgen Kock i spetsen, utöfvade ett icke ringa inflytande på nordens angelägenheter. Hans porträtt, som under denna tid målades och sedermera blifvit illa restauradt, förvaras ännu uti detta märkvärdiga hus.

Jörgen Kocks hus (numera Kockumska huset) i Malmö.

Viktiga ord och personer

Fredrik I av Danmark.

[1471–1533] Hertig av Holstein och kung av Danmark från 1523 tills sin död år 1533. Utropades till kung efter det danska upproret mot Kristian II. Tog makten över den danska kyrkan och införde reformationen.

Grevefejden.

Inbördeskrig i Danmark som utbröt efter Fredrik I:s död 1534 och varade tills 1536.

Gustaf I.

[1496–1560] Gustav Vasa var kung av Sverige från 1523 till sin död 1560. Gustav Vasa är en av de mest inflytelserika kungarna i svensk historia. Gustav införde arvsmonarkin i Sverige och reformerade kyrkan. Många menar att Vasa skapade den moderna svenska nationalstaten.

Kock, Jörgen.

[1487–1556] Dansk myntmästare och borgmästare i Malmö. Växte troligen upp i Tyskland men hans karriär tog rejäl fart först som kung Kristian II:s myntmästare med bas i Malmöhus

fästning. Som borgmästare i Malmö är Kock en av de viktigaste personerna i stadens historia. Under hans ledning upplevde staden en storhetstid. Hans ståtliga tegelbyggnad, Jörgen Kocks hus, är en av de mest imponerande husen i centrala Malmö.

Kristian II.

[1481–1559] Kung av Danmark och Norge 1513–1523 och över Sverige 1520–1521. Flydde från Danmark år 1523 efter att ha blivit avsatt. Försökte ta makten 1531 med hjälp av en rekryterad här men misslyckades. Tillbringade resten av sitt liv i husarrest på flera danska slott. Kristian II är mest känd i Sverige som Kristian Tyrann, ett namn han fick efter de nästan 100 avrättningarna under Stockholms blodbad år 1520.

Kristian III.

[1503–1559] Kung av Danmark och Norge. Regerade båda länderna från 1534 till sin död 1559.

Kristopher av Oldenburg.

[1502–1566] Militär och greve av Oldenburg. Var en av ledarna under det danska inbördeskriget Grevefejden och var på sin syssling Kristian II:s sida.

Mark.

Viktenhet. En mark motsvarade 200 gram.

Mogensen Rosenvinge, Henrik.

[1505–1583] Dansk tullare och borgmästare i Helsingör.

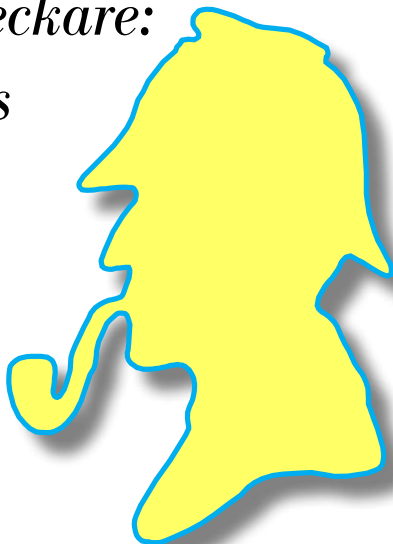
Suell, Frans.

[1744–1817] Svensk företagare. Var en av Skånes främsta affärsmän. Drev både butiker, rederi, kalkbruk, tobaksfabrik och sockerraffinaderi. Är i dag kanske mest känd för att ha börjat bygget av Malmös hamn.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carring*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se